

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Roiha, Anssi

Title: Englannin opetuksen eriyttäminen : mahdollinen vai mahdoton tehtävä?

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © 2023 Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Roiha, A. (2023). Englannin opetuksen eriyttäminen : mahdollinen vai mahdoton tehtävä?. In "English has a pretty big role in my life" : näkökulmia englannin opetuksen ajankohtaisiin teemoihin perusopetuksessa (pp. 59-72). Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Artikkelikokoelma / Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 1:2023. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_Artikkelikokoelma_0123.pdf

Englannin
opetuksen
eriyttäminen
- Mahdollinen
vai mahdoton
tehtävä?

4

Anssi Roiha

Jyväskylän yliopisto

4.1 Johdanto

Luokkahuoneessa on monenlaisia oppilaita ja oppilaat eroavat toisistaan esimerkiksi tietojen, taitojen, kiinnostuksen kohteiden tai motivaation suhteen. Oppilaat myös oppivat eri tavoin, jolloin yhdenmukainen opetus täysin samoilla menetelmillä, sisällöillä ja tavoitteilla ei ole perusteltua. Myös englannin kielen taidossa on suuria eroja oppilaiden välillä (Härmälä & Marjanen 2022).

Opetuksen eriyttämisellä pyritään huomioimaan luokan ja oppilaiden moninaisuus. Se on keskeisessä roolissa perusopetuksessa, sillä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (POPS 2016) mukaan ”eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta.” (POPS 2016, 30). Tässä artikkelikokoelman luvussa eriyttämistä käsitellään erityisesti englannin opetuksen näkökulmasta. Aluksi eriyttäminen määritellään lyhyesti sekä esitellään keskeisempiä eriyttämistutkimuksia. Tämän jälkeen eriyttämistä tarkastellaan englannin oppiaineessa luomamme Viiden O:n mallin mukaisesti (ks. Roiha & Polso 2023).

4.2 Eriyttämisen tausta

Eriyttämisen määritelmät vaihtelevat jonkin verran (esim. Bondie ym. 2019; Eikeland & Ohna 2022; Graham ym. 2021). Usein eriyttäminen ymmärretään varsin suppeasti lähinnä taitoihin kohdistettuina yksittäisinä tukikeinoina, joita toteutetaan reaktiivisesti eli vasta, kun oppilaiden koulunkäynnissä havaitaan pulmia (esim. Lindner & Schwab 2020; Pozas ym. 2020; Roy ym. 2013; Saloviita 2018). Eriyttämistä voidaan kuitenkin lähestyä tätä laajemmin, jolloin se ymmärretään kokonaisvaltaiseksi opetuksen lähestymistavaksi, jossa sekä proaktiivisesti (ennakoivasti) että reaktiivisesti (reagoivasti) huomioidaan yksittäisten oppilaiden ja oppilasryhmien moninaisuus ja erilaiset tuen tarpeet (esim. Roiha & Polso 2021; Tomlinson 2014). Erityisesti laajan määritelmän mukaan eriyttäminen nojautuu sosiokonstruktivistiseen oppimisteoriaan, jonka mukaan oppimisessa on olennaista oppijan aktiivinen tiedonkäsittely, ennakkotiedot sekä oppimisprosessin vuorovaikutuksellisuus ja yhteistoiminnallisuus (Subban 2006; Kauppila 2007).

Eriyttäminen linkittyy myös lähikehityksen vyöhyke -käsitteeseen, jolla tarkoitetaan oppilaan sen hetkisen kehitystason ja potentiaalisen kehitystason välistä etäisyyttä (Vygotsky 1978). Eriyttämisessä tunnustetaan jokaisen oppilaan yksilöllisyys ja ennakkokäsitykset ja opetus suunnitellaan niin, että jokainen oppilas voi toimia omalla lähikehityksensä vyöhykkeellä. Eriyttämisen on todettu olevan tehokas ja toimiva opetuksen lähestymistapa etenkin silloin, kun sitä on toteutettu määrätietoisesti ja laajasti (esim. Deunk ym. 2018; Graham ym. 2021; Puzio ym. 2020; Smale-Jacobse ym. 2019).

Mikä eriyttämistä haastaa?

“Isot oppilasryhmät, monta tuen tarvitsijaa samassa ryhmässä. Erityisopettajia on liian vähän, ohjaajia ei riitä ollenkaan. Tiloista on pulaa, joten oppilaita on lähes mahdoton ohjata eri tiloihin työskentelemään.” (englannin opettaja)²

Yllä oleva opettajan sitaatti kuvaa hyvin tyypillisesti esitettyjä eriyttämisen haasteita (esim. Roiha ym. 2023a). Isojen ryhmien ja fyysisten tilojen lisäksi muita yleisesti mainittuja eriyttämisen haasteita ovat eriyttämättömät oppimateriaalit, aikarajoitteet, opettajien tiedon puute eriyttämiskäytännöistä, vanhempien asenne tai hallinnollisen tuen puute (esim. Gaitas & Martins 2017; Hildén ym. 2019; Melesse 2015; Roiha 2014; Shareefa ym. 2019; van Geel ym. 2019). Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös Karvissa käynnissä olevasta Eriyttäminen ja joustavat opetusjärjestelyt -arvioinnista, joka valmistuu keväällä 2024.

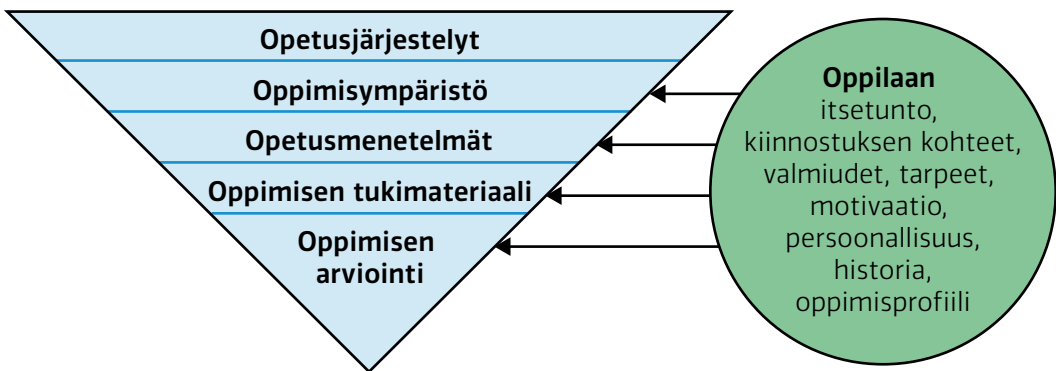
Erityisesti suuret ryhmät vaikeuttavat oppilaiden yksilöllistä kohtaamista. Lähtökohtaisesti voidaan todeta, että eriyttäminen ei ole helppo tehtävä, vaan se on haasteellista ja vaatii opettajalta paljon suunnittelua ja valmistelua, etenkin jos eriyttäminen ei ole vielä muodostunut luontaiseksi opetuksen lähestymistavaksi. Mitä paremmat henkilö- ja materiaaliresurssit opettajalla on käytössään, sitä helpompi hänen on myös eriyttää opetustaan. Suurissa ryhmissä opettajan lienee parasta keskittyä olennaisimpiin eriyttämiskeinoihin resurssien sallimissa rajoissa. Valitettavasti nämä eivät välttämättä aina ole kaikista tehokkaimpia keinoja. Yhtenä ratkaisuna asiaan on ryhmätason eriyttäminen, jossa erilaisilla ratkaisuilla otetaan jo lähtökohtaisesti huomioon luokan moninaisuus. Tämän lisäksi opetukseen kannattaa sisällyttää paljon avoimia tehtäviä (esim. projektit), joita oppilaat voivat tehdä omien kykyjensä mukaan (ks. tarkemmin alaluku Opetusmenetelmät).

Lavana ja Nor (2020) ovat jakaneet eriyttämisen haasteet sellaisiin, jotka ovat opettajan hallinnassa sekä sellaisiin, joille yksittäinen opettaja ei useinkaan voi tehdä paljon mitään. Lavanian ja Norin (2020) jako todentaa jälleen myös sitä asiaa, että eriyttäminen on koko koulun yhteinen asia, johon tarvitaan myös hallinnollisia ja rakenteellisia ratkaisuja. Opettajan hallinnassa oleviin haasteisiin kuuluvat Lavanian ja Norin (2020) mukaan eriyttämiskeinojen tuntemus, opetusmenetelmien käyttö, opetuksen suunnittelu ja oppilaantuntemus. Luokkatilat ja luokkakoot, opetussuunnitelmat sekä hallinnon suhtautuminen ovat puolestaan haasteita, joihin yksittäiset opettajat eivät useinkaan voi kovin paljoa vaikuttaa, ainakaan välittömästi. Opettajan kannattaakin käytännössä työssään keskittyä ensisijaisesti niihin eriyttämisen haasteisiin, jotka ovat hänen omissa käsissään.

2 Suorat lainaukset ovat peräisin sekä kirjoittajan eriyttämiskoulutukseen osallistuneilta kieltenopettajilta, joilta on pyydetty lupa lainausten käyttämiseen, että kielten opetuksen eriyttämistä käsittelevästä julkaisusta (Roiha ym. 2023a).

4.3 Viiden O:n eriyttämismalli

Viiden O:n malli on eriyttämiseen luomamme työkalu, jossa eriyttämistä lähestytään laaja-alaisesti viidellä opetuksen osa-alueella. Nämä osa-alueet ovat: 1) opetusjärjestelyt, 2) oppimisympäristö, 3) opetusmenetelmät, 4) oppimisen tukimateriaali ja 5) oppimisen arviointi (Roiha & Polso 2023). Mallissa eriyttäminen pohjaa vahvaan oppilaantuntemukseen ja oppilaan yksilöllisiin ominaisuuksiin, kuten oppimisprofiiliin, kiinnostuksen kohteisiin, valmiuksiin ja motivaatioon (ks. kuvio 1). Malli kokoaa yhteen aikaisempien eriyttämismallien antia (mm. Tomlinson 2014; Thousand ym. 2007; Prast ym. 2015), ja pyrkii tarjoamaan niihin uusia näkökulmia. Viiden O:n mallissa eriyttäminen nähdään koko kouluyhteisöä koskevana asiana, johon muun muassa osa-alue opetusjärjestelyt vastaa. Laajan eriyttämisen edellytykset luodaan siis oppilaitosten hallinnossa rehtorien ja sivistystoimenjohtajien sekä kuntapäätäjien kanssa. Lisäksi malli tuo lisää konkretiaa aikaisempiin eriyttämismalleihin oppimisen tukimateriaalit osa-alueen kanssa. Mallin mukaisesti eriyttämistä on hyvä lähestyä ensin laajemmissa opetusjärjestelyissä ja oppimisympäristössä ennen siirtymistä yksityiskohtaisempaan eriyttämiseen opetusmenetelmien ja oppimisen tukimateriaalin avulla. Mallin viimeisenä osa-alueena on oppimisen arviointi, jota voi tehdä luotettavasti vasta kun tuki on kunnossa mallin muilla osa-alueilla. Viiden O:n mallissa eriyttäminen on suunnitelmallista, systemaattista ja kokonaisvaltaista, sillä malli kattaa keskeisimmät opetuksen osa-alueet.

KUVIO 1. Eriyttämisen Viiden O:n malli (Roiha & Polso 2023).

Viiden O:n mallia on tarkasteltu muutamassa tutkimuksessa. Laarin ym. (2021) tutkimuksessa paneuduttiin suomalaisten opettajien (n = 40) Viiden O:n mallin mukaiseen eriyttämistoimintaan. Opettajat eriyttivät kaikilla mallin osa-alueilla, mutta eniten eriytettiin opetusmenetelmissä, oppimisympäristössä ja oppimisen arvioinnissa, kun taas oppimisen tukimateriaali ja opetusjärjestelyt saivat vähiten huomiota. Etenkin opetusjärjestelyjen vähäinen hyödyntäminen eriyttämisessä voi myös osaltaan viestiä siitä, ettei näitä ole mahdollistettu koulun tasolla (esim. joustava ryhmittely, samanaikaisopetus, oppituntien palkitus).

Roihan (2022) tutkimuksessa Viiden O:n mallia käsiteltiin kielten aineenopettajakoulutuksessa. Englannin aineenopettajaopiskelijoiden oppimispäiväkirjojen perusteella malli koettiin toimivaksi viitekehykseksi eriyttämiseen. Osalle opiskelijoista oli jo muodostunut varsin syvälinen käsitys eriyttämisestä, kun taas osa käsitti sen suppeammin ja rajoittuneemmin, lähinnä opetusjärjestelyjen ja opetusmenetelmien eriyttämiseksi.

Roihan ym. tulossa olevassa tutkimuksessa selvitettiin hollantilaisten englannin opettajien Viiden O:n mallin mukaisia eriyttämiskeinoja. Opettajien eriyttäminen oli kaiken kaikkiaan kohtalaista

tai vähäistä. Yleisimmin käytetyt Viiden O:n mallin eriyttämisen osa-alueet olivat oppimisen arviointi, opetusmenetelmät ja oppimisen tukimateriaali, kun taas oppimisympäristöä ja opetusjärjestelyjä eriytettiin vähiten. Tulokset olivat yhdenmukaisia Laarin ym. (2021) tutkimuksen kanssa sen suhteen, että molemmissa tutkimuksissa opetusjärjestelyt olivat vähiten käytetty eriyttämisen osa-alue. Seuraavassa Viiden O:n mallia avataan sen eri osa-alueilla ja esitellään useita konkreettisia eriyttämiskeinoja englannin opetukseen.

4.3.1 Opetusjärjestelyt

Erilaisten eriyttävien opetusjärjestelyjen avulla voidaan ottaa oppilaiden moninaisuutta huomioon. *Joustava ryhmittely* on yksi keskeisimmistä opetusjärjestelyistä eriyttävässä opetuksessa. Siinä oppilaita ryhmitellään tilapäisesti eri kokoonpanoihin eri kriteerien, kuten taitojen, työskentelytyylien, sosiaalisten suhteiden tai kiinnostuksen kohteiden perusteella. Järjestelyä voi toteuttaa omassa luokassaan joko yksin tai yhdessä vaikkapa erityisopettajan ja koulunkäynninohjaajan kanssa sekä luokkien kesken kollegan kanssa (esim. erityisopettaja, luokanopettaja, toinen aineenopettaja). Tällöin järjestelyssä voi sekoittaa oppilaita eri (vuosi)luokilta. Opetussuunnitelmassa joustava ryhmittely mainitaan yhtenä opetuksen tukimuotona (POPS 2016, 65).

Käytännössä joustavaa ryhmittelyä voi toteuttaa niin, että oppilaat jaetaan kolmeen ryhmään tietyn kriteerin perusteella (esim. kielitaito, kiinnostuksen kohteet). Esimerkiksi 45 minuutin oppitunnin aikana kukin ryhmä työskentelee noin 15 minuuttia kerrallaan tietyn aktiviteetin parissa. Yksi ryhmä on vuorollaan opettajan intensiivisessä ohjauksessa, ja kaksi muuta ryhmää työskentelee samanaikaisesti itsenäisesti. Näin esimerkiksi 27 oppilaan luokassa opettaja pystyy ohjeistamaan vain yhdeksää oppilasta kerralla. Joustavaa ryhmittelyä kannattaa lähteä kokeilemaan aluksi pienimuotoisesti, arvioida sen toimivuutta ja kehittää omaan kontekstiin sopiva joustavan ryhmittelyn malli. Oppilaiden näkemykset ja toiveet on myös tärkeää ottaa huomioon. Eräs eriyttämiskoulutukseen osallistunut kielten opettaja kuvasi kokeilemaansa joustavaa ryhmittelyä seuraavasti:

“Jaottelu ryhmiin oli toimiva, kun itse sain keskittyä suullisesti kielitaitoa harjoitteluun ryhmään. Kirjallisia tehtäviä tekevä ryhmä toimi ohjeet saatuaan itsenäisesti. Opettajan ei tullut juostua joka paikassa, vaan ohjasin suullisena harjoituksena toimivaa peliä ja rohkaisin oppilaita puhumaan pelaamalla heidän kanssaan. Tunnelma oli yllättävänkin rento!” (kielten opettaja)

Joustava ryhmittely linkittyy myös toiseen opetussuunnitelmassa mainittuun eriyttävään opetusjärjestelyyn, nimittäin vuosiluokkiin sitomattomaan opiskeluun (POPS 2016, 38). Se mainitaan yksilöllisen etenemisen mahdollistavana joustavana järjestelyinä, jota voi hyödyntää koko koulun, tiettyjen luokkien tai yksittäisten oppilaiden kohdalla. Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun avulla voidaan tukea lahjakkaita oppilaita tai vaihtoehtoisesti sitä voidaan hyödyntää opinnoissa haasteita kokevien oppilaiden apuna.

Yksi vahvasti eriyttämistä tukeva opetusjärjestely on *samanaikaisopettajuus*, jota voidaan toteuttaa monella tavoin. Thousand ym. (2006) jakavat samanaikaisopettajuuden muodot tuettuun opettamiseen, rinnakkaiseen opettamiseen, täydentävään opettamiseen ja tiiminä opettamiseen. Tuetussa opettamisessa toinen opettaja on päävastuussa opetuksesta ja toinen opettaja jalkautuu oppilaiden pariin antamaan kohdennettua ja yksilöllistä tukea. Rinnakkaisessa opetuksessa molemmat ohjaavat samanaikaisesti osaa luokan oppilaista eri osissa luokkaa. Tämän voi toteuttaa joko niin, että kukin opettaja opettaa ryhmäänsä koko oppitunnin ajan tai niin, että ryhmät vaihtuvat kesken tunnin. Täydentävässä opetuksessa toinen opettaja on päävastuussa opetuksesta ja nimensä

mukaisesti toisen opettajan rooli on täydentää päävastuussa olevan opettajan opetusta. Erona tuettuun opettamiseen on, että täydentävä opettaja kohdistaa opetuksensa koko luokalle yksittäisten oppilaiden sijaan. Tiiminä opettamista voidaan pitää ihanteellisimpana samanaikaisopettajuuden muotona. Siinä opettajapari muodostaa tasavertaisen tiimin ja ovat yhteisesti vastuussa opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Käytännössä samanaikaisopetuksen muoto voi olla yhdistelmä kaikkia näitä ja vaihdella tilanteen mukaan. Samanaikaisopettajuutta voi toteuttaa hyvin erilaisilla variaatioilla. Työpareina voivat olla joko luokanopettaja ja erityisopettaja, aineenopettaja ja erityisopettaja, luokanopettaja ja aineenopettaja, kaksi luokanopettajaa, kaksi aineenopettajaa tai kaksi erityisopettajaa. Samanaikaisopetusta voi tiettyssä mielessä toteuttaa myös koulunkäynninohjaajan kanssa. Toki on syytä muistaa, että opettajalla on aina vastuu opetuksen suunnittelusta ja arvioinnista eikä näin ollen koulunkäynninohjaajan kanssa toteutettu samanaikaisopetus voi koskaan olla tiiminä opettamista.

Samanaikaisopetus ei ole täysin ongelmaton työmuoto. Ensinnäkin se edellyttää yhteistä näkemystä kasvatuksesta ja kielten opetuksesta. Jos esimerkiksi toinen opettaja toteuttaa vahvaa opettajajohtoista opetusta ja painottaa kirjallista tuottamista ja toinen opettaja vahvaa suullista viestintää, voi heidän samanaikaisopetuksensa olla haasteellista. Samanaikaisopetus vaatii yhteisten näkemysten ja henkilökemioiden lisäksi myös henkilöresursseja, jotta kahden henkilön työpanosta voidaan hyödyntää yhden luokan kanssa. Asiaa kuvaa erään eriyttämiskoulutukseen osallistuneen englannin opettajan toteamus:

“Erityisopettajia on liian vähän, saan erkan tunnilleni kahdelle tunnille viikossa (opetus-
tunteja 22). Ohjaajia ei riitä ollenkaan.” (englannin opettaja)

Näin ollen olisikin suotavaa, että myös hallinnon tasolla mahdollistettaisiin tämä eriyttämistä tukeva opetusjärjestely. Samanaikaisopettajuus edellyttää myös sitoutumista yhteiseen suunnitelmaan ja siihen varattua aikaa lukujärjestyksestä.

Oppituntien palkitus on eriyttämisjärjestely, joka mahdollistaa luokkarajat ylittävän joustavan ryhmittelyn ja samanaikaisopettajuuden hyödyntämisen. Palkittamisella tarkoitetaan oppituntien sijoittamista lukujärjestyksessä samaan kohtaan kahdelle tai useammalle opettajalle. Jos esimerkiksi kolmisarjaisessa yläkoulussa palkitetaan 7.-luokkien englannin tunnit, voidaan niiden puitteissa ryhmitellä oppilaita toisinaan eri kokoonpanoihin yli luokkarajojen. Jos jollekin palkitetulle tunnille saadaan mukaan myös erityisopettaja, voi hän tarvittaessa tukea tehostetusti oppilaita pienryhmässä, jossa on kaikilta luokilta muutama eniten tuen tarpeessa oleva oppilas. Näin järjestely säästää myös erityisopetuksen resursseja. Yllä kuvatut opetusjärjestelyt ovat pääosin sellaisia, että ne vaativat isompia rakenteellisia ratkaisuja ja myös johdon tukea ja sitoutumista eriyttämiseen.

4.3.2 Oppimisympäristö

Toinen eriyttämiseen olennaisesti liittyvä osa-alue on oppimisympäristö. Viiden O:n mallissa oppimisympäristö on jaoteltu karkeasti fyysiseen ja psykososiaaliseen oppimisympäristöön. Fyysisen oppimisympäristön eriyttämisessä korostuu joustavuus. Ideaalitulanteessa luokkatilassa on erilaisia työskentelypaikkoja niin itsenäiselle työskentelylle kuin ryhmätyöskentelylle, ja luokan järjestystä voidaan muuttaa tarvittaessa tilanteen mukaan. Käytännössä luokat ovat usein kuitenkin alimitoitettuja oppilasmäärään nähden eivätkä tarjoa ihanteellisia puitteita eriyttämiselle. Lisäksi koulun opetustilat ovat rajalliset eikä eriyttämistä palvelevia erillistiloja useinkaan ole. Joissain kouluissa kielten tunteja joudutaan pitämään esimerkiksi kotitalousluokassa.

“Tiloista on pulaa, joten oppilaita on lähes mahdoton ohjata eri tiloihin työskentelemään.” (englannin opettaja)

Tilanteessa, jossa fyysiset tilat eivät ole ihanteellisia eriyttämiseksi, on syytä keskittyä niihin keinoihin, joihin yksittäinen opettaja pystyy vaikuttamaan. Istumajärjestys on yksi tällainen asia ja usein todella merkityksellinen eriyttämisen näkökulmasta. Sitä voi lähestyä monella tavoin ja oppilaita voi ryhmitellä istumaan tiettyjen kriteerien mukaan. Tarkkaavaisuuden kanssa haasteita kokeva oppilas hyötyy usein istumapaikasta, jossa näköärsyksiä on mahdollisimman vähän. Motorisesti levottomien oppilaiden voi puolestaan olla hyödyllistä istua luokan takana, jossa he voivat tarvittaessa nousta hetkeksi paikaltaan jaloittelemaan häiritsemättä muita. Lisäksi istumajärjestystä muodostettaessa on hyvä miettiä, keiden oppilaiden kannattaa istua pareittain tai samassa ryhmässä myös vertaistuen näkökulmasta. Eriyttävän koulukulttuurin näkökulmasta istumajärjestyksessä ei tarvitse noudattaa samaa kaavaa kaikilla oppilailla. Jotkut oppilaat voivat istua ryhmissä, jotkut pareittain ja jotkut yksin. Fyysisessä oppimisympäristössä on hyvä kiinnittää huomiota myös havaintomateriaalin ja ärsykkeiden määrään. Englannin luokassa on hyvä olla seinillä kieleen liittyvää materiaalia, mutta esillepanossa kannattaa miettiä selkeyttä ja tavoitteellisuutta, jotta liiallinen ärsykkeiden määrä ei haittaa oppilaiden oppimista.

Psykososiaalinen oppimisympäristö korostuu usein englannin tunneilla, joihin kuuluu paljon suullista tuottamista. Oppilaiden kielijännitys tulee esiin usein juuri puhumisessa (Härmälä ym. 2019). Mahdollisimman turvallisen psykososiaalisen oppimisympäristön luominen kuuluu olennaisesti eriyttävään englannin opetukseen. Turvallisen psykososiaalisen oppimisympäristön kulmakiviä ovat hyvän ryhmähengen luonti, pari- ja ryhmäharjoitusten hyödyntäminen sekä moninaisuuden hyväksyvän kulttuurin rakentaminen. Joillekin oppilaille myös pari- ja ryhmäharjoitukset voivat olla liian haastavia. Tällöin oppilaille on hyvä tarjota mahdollisuus tarvittaessa vetäytyä tällaisista tilanteista. Oppilalle voi antaa mahdollisuuden äänittää suullista tehtävää vaikka kotona. Suulliseen tuottamiseen liittyvä kielijännitys saattaa johtua osin myös siitä, että oppilaat kokevat, että heidän ääntämisensä tulisi olla jotenkin täydellistä. Tällöin on tärkeää, että opettaja normalisoi ja kannustaa erilaiseen ääntämiseen ja aksentteihin luokassa (ks. myös Meriläinen & Paulasto tässä julkaisussa).

4.3.3 Opetusmenetelmät

Opetusmenetelmät ovat olennainen osa eriyttämistä, sillä opetuksen eriyttäminen painottuu käytännössä usein juuri opetusmenetelmiin ja siinä vielä spesifimmin tehtävien eriyttämiseen. Opetusmenetelmien eriyttämistä voidaan lähestyä sekä ryhmä- että yksilötasoisesti. Tietty yleiset opetuksen periaatteet liittyvät enemmän ryhmätason eriyttämiseen ja spesifit menetelmät yksilötason eriyttämiseen. Näistä molemmat osa-alueet ovat tärkeitä. Opetuksen yleisiin periaatteisiin liittyen englannin tunneilla korostuu struktuuri ja tunneilla on hyvä noudattaa tiettyssä määrin rutiineja, jolloin oppilaat osaavat ennakoida tilanteita ja ohjata toimintaansa tunneilla. Tunnit on hyvä aloittaa usein samalla tavoin, jotta oppilaat orientoituvat englannin opiskeluun.

Opiskelutaidot liittyvät olennaisesti englannin opiskeluun, sillä ne ovat yksi opetussuunnitelman tavoitekokonaisuuksista. Kielenopiskelutaitoja ei kuitenkaan harjoiteta kovin aktiivisesti englannin opetuksessa (Härmälä ym. 2019; Härmälä & Marjanen 2022). Kielenopiskelutaidot ja niiden opettaminen ovat olennainen osa myös ryhmätason eriyttämistä, sillä mitä enemmän oppilaat oppivat omatoimisuutta ja itseohjautuvuutta, sitä enemmän se vähentää yksilöllisen ohjaamisen tarvetta. Erilaisia kielenopiskelutaitoja onkin hyvä harjoitella eri kielen osa-alueisiin liittyen yhdessä koko luokan kanssa ja tarvittaessa yksilöllisesti tiettyjen oppilaiden kanssa vaikkapa tukiopetuksessa. Kielenopiskelutaitoihin liittyvät strategiat jaotellaan usein ennen toimintaa,

toiminnan aikana ja sen jälkeen tapahtuviin strategioihin. Esimerkiksi lukemisessa oppilaiden aikaisemman tiedon aktivointi ja uuden asian yhdistäminen siihen on tärkeää ja orientoi oppilasta paremmin tulevaan asiaan. Tämän voi tehdä vaikkapa esittämällä kysymyksiä luettavasta aiheesta etukäteen tai pyytämällä oppilaita keskustelemaan aiheesta pareittain tai pienryhmissä. Lukemisen aikana oppilaiden tehtävänä voi olla vastata kysymyksiin luettavasta tai pysähtyä välillä ennustamaan tulevia tapahtumia. Lukemisen jälkeen oppilaat voivat vastata kysymyksiin tekstistä, laatia siitä tiivistelmän tai miettiä mahdollista jatkoa tekstile. Huomioitavaa on, että kaikkien oppilaiden ei tarvitse käsitellä tekstiä samalla tavalla. Myös muilla kielitaidon osa-alueilla, kuten kirjoittamisessa ja kuuntelemisessa, on hyvä hyödyntää vastaavia, kuhunkin osa-alueeseen sopivia opiskelustrategioita.

Kotitehtävät ovat osa eriyttävää kieltenopetusta. Hildénin ym. (2019) selvityksessä tuli ilmi, ettei kotitehtävien eriyttäminen ole kovin yleistä kieltenopetuksessa. Kotitehtävissä voi kuitenkin ottaa oppilaiden yksilöllisyyden huomioon monella tavalla. Oppilaille voi antaa opettajan laatiman tehtävälisan, josta oppilaat valitsevat itselleen sopivia kotitehtäviä. Yksittäisten mekaanisten kotitehtävien sijaan oppilaalle voi antaa laajemman kotitehtävän, jota hän tekee pidemmän aikaa. Tällainen projektityyppinen kotitehtävä soveltuu erityisesti ylöspäin eriyttämiseen. Joidenkin oppilaiden kohdalla voi myös pohtia ylipäätään kotitehtävän funktiota ja tarpeellisuutta, jos oppilaan englannin oppiminen on hyvin haastavaa ja oppilaalla on vaikeuksia motivoitua kielen opiskeluun.

Yksittäisistä opetusmenetelmistä eriyttämiseen soveltuu urakkatyöskentely. Siinä oppilaiden tehtävänä on suorittaa tietyt asiat tietyssä ajassa. He saavat osin itse suunnitella ja aikatauluttaa työskentelyään. Tällaista urakkatyöskentelyn tyyppistä eriyttämistä toteuttaa eräs englannin opettaja, joka on jakanut opintojaksot kolmeen osaan. Jokaisessa osassa on eritasoisia tehtäviä, joita oppilaat voivat tehdä vapaasti ja omaan tahtiinsa. Järjestelyyn kuuluu säännölliset pienimuotoiset itsearviointit ja tietyin väliajoin myös laajempi itsearviointi.

“Tehtävien valikoiminen kolmen tason mukaan & omavauhtinen eteneminen. Heikoimmat ehtivät vain tunnistavan tason tehtävät, keskitason oppijat lisäksi mallista soveltavat tehtävät ja nopeimmat ehtivät myös soveltavat. Tavallaan käytettävissä oleva aika eriyttää.” (englannin opettaja)

Eurooppalainen kielisalkku³ on hyvä väline eriyttävään opiskeluun englannin tunneilla ja ohjaa projektinomaiseen työskentelyyn. Syystä tai toisesta sitä ei kuitenkaan käytetä laajasti koulussa (Härmälä ym. 2019), vaikka myös opetussuunnitelma kannustaa sen käyttämiseen (POPS 2016, 350). Oppilaat saavat valita Eurooppalaisen kielisalkun työkansioon sisällytettävät työnsä, mikä ohjaa myös itsearviointiin ja oman oppimisen reflektointiin. Salkkutyöskentely tarjoaa hyvän vaihtoehdon oppikirjoille ja sitä voi hyödyntää niiden rinnalla tuomaan englannin opetukseen hieman eriyttävää ja laaja-alaista otetta. Ylipäätään erilaiset projektit mahdollistavat perinteistä opetusta yksilöllisemmän ja oppilaskeskeisemmän lähestymisen englannin opiskeluun. Niiden kohdalla voidaan myös hyödyntää yhteistoiminnallista oppimista, mikä tukee eriyttämistä. Projektitoissa on hyvä antaa oppilaille mahdollisuuksia osin itse valita aiheita ja toteutustapoja. Projekteihin käytettävää aikaa on myös hyvä eriyttää. Jotkut oppilaat saattavat tarvita pidemmän ajan projektinsa valmistumiseen, kun taas toiset saavat sen valmiiksi nopeammin. Myös projektin tuotosta on hyvä eriyttää. Oppilaat voivat taitojensa, kykyjensä ja mieltymystensä mukaan valita, näyttävätkö he oppimisensa posterin, videon, äänitteen tai PowerPoint-esityksen muodossa. Tehtävänantoa rajaamalla projekteja voidaan käyttää tiettyjen englannin tavoitteiden mukaiseen opiskeluun (esim. Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen tavoitekokonaisuus).

³ <https://www.oph.fi/fi/eurooppalainen-kielisalkku>

Monet kieltenopettajat keskittyvät enemmän alapäin eriyttämiseen ja kokevat ylöspäin eriyttämisen haasteellisena, mistä kertoo myös alla oleva opettajan lainaus (ks. Roiha ym. 2023a). Myös Karvin arvioinnin (esim. Härmälä ym. 2022) mukaan englannin opettajat kaipaavat täydennyskoulutusta ylöspäin eriyttämiseen.

“Sitten ne ketkä niinku silmät loistaen siellä sitä kymppiä jahtaa, niin he jää sitten kuitenkin aina vääjäämättä oman onnen nojaan niin niin se että jotenkin saisi sinne niinku työkaluja.” (kielten opettaja)

Englannin opiskelua voi eriyttää ylöspäin monella tavoin. Eräs laajempaan ylöspäin eriyttämiseen soveltuva keino on ohjata oppilas opiskelemaan eri oppiaineiden sisältöjä englanniksi. Myös opetussuunnitelma kannustaa tällaiseen toimintaan (POPS 2016, 348). Tällaisessa järjestelyssä voi tehdä yhteistyötä myös toisen aineenopettajan kanssa. Muita laajoja ylöspäin eriyttäviä tehtäviä ovat oman englanninkielisen podcastin suunnittelu ja toteutus jostakin oppilaalle mielekkästä aiheesta (ks. esim. Grogan & Roiha 2022) tai englanninkielisen pakohuonepelin laatiminen muille luokan oppilaille (ks. esim. Grönfors & Tanskanen 2022). Suppeampia ylöspäin eriyttämisen keinoja ovat muun muassa päiväkirjan tai muiden lyhyiden kirjoitustehtävien kirjoittaminen omakeksimästä aiheesta, kirja- tai elokuva-arvostelun laatiminen, tekstilajin vaihtaminen (esim. ruokareseptin muuttaminen tarinaksi) tai synonyymien ja vastakohtien etsiminen tekstin sanoille/fraaseille. Hildénin ym. (2019) selvityksessä kielten opettajat eriyttivät opetustaan antamalla lisätehtäviä niitä tarvitseville oppilaille. On kuitenkin tärkeää huomioida, että lisätehtävien tulisi keskittyä laadulliseen eikä määrälliseen eriyttämiseen, jotta oppilaat saavat tasolleen sopivia haasteita. Lisätehtävien sijaan parempi tapa lienee vaihtoehtoisten tehtävien tekeminen. Oppilas voidaan ohjata tekemään haastavimpia tehtäviä jo perustehtävien sijaan.

4.3.4 Oppimisen tukimateriaali

Englannin oppimista on hyvä tukea erilaisen apumateriaalin avulla. Eriyttämistä palvelee kielirikas ympäristö, jossa on runsaasti englanninkielisiä kirjoja, lehtiä ja sarjakuvia. Erityisesti ylöspäin eriyttämistä palvelee oppilaiden ohjaaminen kohdekielisen kirjallisuuden pariin. Suomessa on vahva oppikirjakulttuuri, jota kannattaa hyödyntää myös eriyttämisessä. Materiaalia on hyvä käyttää eri luokka-asteilta sekä alas- että ylöspäin eriyttämiseen. Englantia vähemmän osaavilla oppilailla alemman vuosiluokan materiaali voi olla sopivasti eriyttävää, kun taas kieltä eniten osaavilla voi ylempien vuosiluokkien materiaali tarjota sopivaa haastetta. Esimerkiksi englannin kielessä erittäin taitavalle yläkoululaiselle voi joissain tapauksissa tarjota vaikkapa lukion kirjaa eriyttävänä työskentelymuotona.

Oppilaiden keskittymisen tukemiseen on myös tarjolla runsaasti erilaisia tukimateriaaleja. Keskittymistä voi itsenäisessä työskentelyssä tukea vaikkapa kuulosuojaimien tai korvatulppien avulla. Tietyissä tilanteissa oppilaiden voi myös antaa kuunnella musiikkia, jos se auttaa heitä keskittymään. Tunneilla oppilaat voivat purkaa ylimääräistä energiaansa erilaisiin hypisteltäviin tavaroihin, kuten stressipalloon tai vaikkapa hernepussiin. Toiminnanohjauksen kanssa haasteita omaavia oppilaita voi hyödyttää työskentelyn jaksottaminen esimerkiksi tiimalasin tai ajastimen avulla. Näitä voidaan hyödyntää yhteisesti koko luokan tai vaihtoehtoisesti yksittäisten oppilaiden kanssa.

Teknologia tarjoaa valtavasti mahdollisuuksia englannin eriyttämiseen. Vaikka digitaalisuuden on todettu olevan hyödyllinen eriyttämisessä (esim. Deunk ym. 2018), näkevät monet opettajat siinä myös negatiivisia piirteitä.

“EI pakoteta digikirjoihin, ovat vielä lapsen kengissä lukion kirjoihin verrattuna ja oppilaiden keskittyminen ei ole yhtä hyvää, liikaa mahdollisuuksia tehdä muuta kuin itse asiaa. Ja ne ovat käyttöliittymänä selkeästi fyysisiä kirjoja huonommat, tätä mieltä myös oppilaat.” (englannin opettaja)

Teknologian käyttöäkin on hyvä lähestyä eriyttävästi. Vaikka suurin osa oppilaista käyttäisikin digikirjoja, voi joillekin oppilaille olla täysin perusteltua hankkia printtikirjat, jos se auttaa heidän oppimistaan. Vaikka puhelimen käytöstä luokissa on puhuttu varsin kriittisesti viime aikoina, voi se olla joillekin oppilaille oiva apukeino muistiinpanojen tekemiseen kuvia ottamalla tai puhetta nauhoittamalla. Oppilaiden omia laitteita voi myös hyödyntää tiedonhankintaan tai tekstien kääntämiseen. Esimerkiksi puhelimet ovat osa nuorten elämää ja he käyttävät niitä luontevasti. On hyvä muistaa, että opetuksen järjestäjä ei voi velvoittaa oppilasta käyttämään omia laitteitaan, mutta on oppilaiden ja huoltajien suostumuksella varsin suotavaa opastaa oppilaita niiden hyötykäyttöön.

4.3.5 Oppimisen arviointi

Eriyttäminen kulminoituu arviointiin, jota on hyvä tehdä ennakoivasti, formatiivisesti ja summaatiivisesti. Eriyttämisessä korostuu erityisesti ennakoiva ja formatiivinen arviointi, sillä niillä on oppimista ohjaava funktio, ja ne tuovat opettajille arvokasta tietoa oppilaiden osaamisesta, mikä opettajien on hyvä ottaa huomioon opetuksessaan. Opetussuunnitelma ohjaa jo hyvin eriyttävään arviointiin, sillä sen mukaan arvioinnin tulee olla monipuolista, oppilaalle annetaan riittävästi aikaa arviointilanteisiin ja huolehditaan, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä. Lisäksi arvioinnista todetaan, että ”se luo perustaa opetuksen eriyttämiselle” (POPS 2016, 47). Erityisesti englannissa kaikkien opetussuunnitelman tavoitteiden osaamista on haasteellista mitata pelkästään kirjallisten kokeiden avulla. Kieltenopettajat kuitenkin käyttävät useimmiten yksin tehtäviä kokeita arvioinnin välineenä (Atjonen ym. 2019). Kirjalliset kokeet ovat kuitenkin myös hyvä arvioinnin väline ja varmasti niiden avulla on hyvä kartoittaa oppilaiden tietynlaista kielenosaamista. Kokeita on kuitenkin hyvä käyttää harkiten ja ennen kaikkea eriyttäen. Alla olevaan taulukkoon on koottu vinkkejä kokeiden eriyttämiseen.

KOKEEN/KOETILANTEEN ERIYTTÄMISEN VINKKEJÄ (MUKAILLEN ROIHA & POLSO 2023)

- kokeeseen valmistautumisen eriyttäminen -> koealueen rajaaminen tai antamalla oppilaalle ennalta koekysymykset tai ohjeet kokeeseen lukemiseen
- kokeiden pitäminen harkiten ja vain tarvittaessa
- tarvittaessa yksilölliset kokeet oppilaiden tavoitteiden mukaisesti
- oppilaiden itse laatimat koekysymykset
- lisäaikaa kokeen tekemiseen
- kokeen teettäminen välitunneilla, tukiopetuksessa tai kotikokeena
- mahdollisuus vastata osittain tai kokonaan suullisesti
- kokeen pilkkominen pieniin osiin ja teettäminen yksi tehtävä tai sivu kerrallaan
- kokeen tekeminen pareittain tai ryhmässä
- kokeen palauttaminen yksilöllisesti

Eräs eriyttämiseen erinomaisesti sopiva arvioinnin väline on aikaisemmin mainittu Eurooppalainen kielisalkku, jonka käyttöön opetussuunnitelmakin kannustaa. Jokainen oppilas voi kerätä töitä kielisalkkuun omien kykyjensä mukaisesti. Muita vaihtoehtoisia arviointimenetelmiä ovat oppimispäiväkirjat, pedagogiset keskustelut, projektit, video- ja audiotallenteet, portfolioit tai draama ja roolileikit, joita kuitenkin käytetään varsin vähän (Atjonen ym. 2019).

Lukion kieltenopettajia koskevassa tutkimuksessamme (Roiha ym. 2023a) tuli esiin paljon monipuolisia ja eriyttäviä arviointitapoja. Vaikka kyseessä onkin lukiokonteksti, soveltuu moni eriyttävän arvioinnin keinoista myös perusasteelle. Myönteinen havainto oli, että moni opettaja kertoi käyttävänsä jatkuvaa arviointia ja hyödyntävänsä kirjoitelmia, jotka ovat hyvä eriyttävän arvioinnin väline, sillä oppilaat voivat tehdä niitä omien edellytystensä mukaisesti. Sen sijaan muita eriyttäviä arviointimenetelmiä, kuten portfolioita, projekteja, oppimiskeskusteluja ja avointa koetta, hyödynnettiin harvoin (ks. myös Härmälä ym. 2019). Valtaosalla arvioinnin eriyttäminen oli varsin vähäistä ja sitä tehtiin lähinnä yksittäisten keinoja avulla. Yksittäisinä keinoina kuitenkin mainittiin monia eriyttävän arvioinnin menetelmiä. Näiden joukossa oli eriyttäminen tavoitteita asettamalla ja seuraamalla, palaute eriyttämisen välineenä, helpotetut arviointitehtävät, tukiopetus, arviointiformaatin muutos, arvioinnin pilkkominen pienempiin osiin, käänteinen opetus, oppilaiden osallistaminen arvioinnin suunnitteluun sekä erityisopettajan osallistuminen koetilanteeseen. Tutkimukseen osallistuneet opettajat kuvasivat eriyttävää arviointitoimintaansa seuraavasti:

“Annan mahdollisuuden näyttää osaamistaan eri tavoilla (esim. jos esiintyminen ahdistaa, voi äänittää saman tai joskus tehdä kirjallisesti).” (kielten opettaja)

“Joissain tehtävissä he [opiskelijat] saavat valita vaativan tai helpomman vaihtoehdon (helposta esim. arvosana max 8, vaativassa enemmän työtä).” (kielten opettaja)

4.4 Lopuksi

Eriyttäminen on opetuksen lähestymistapa, joka koskee kaikkia luokan oppilaita. Jotta eriyttämisestä olisi hyötyä, edellyttää se kielten opettajilta sitoutumista ja koulun johdolta ja opetuksen järjestäjältä vankkaa tukea. Eriyttäminen ei kuitenkaan ole helppoa ja vaatii opettajalta paljon. Monet asiat haastavat sen määrätietoista toteuttamista. On myös huomattava, että eriyttämistä ei voi käyttää tekosyynä resursseista säästämiseen. Esimerkiksi ryhmäkokojen rajoittaminen maltillisiksi palvelee myös tehokkaampaa ja yksityiskohtaisempaa eriyttämistä. Lisäksi resurssien ohjaaminen koulunkäynninohjajiin tai samanaikaisopetuksen hyödyntämiseen tukee eriyttävän koulukulttuurin muodostumista.

Resurssien niukkuutta ei kuitenkaan voi käyttää syynä myöskään sille, ettei opetustaan eriytä lainkaan. Eriyttäminen on käytännön toteutuksen lisäksi myös ennen kaikkea ajattelutapa. Perusteellinen eriyttäminen edellyttää tietynlaista paradigman muutosta, jossa perinteinen tapa, jossa kaikki oppilaat työskentelevät samojen aiheiden parissa samaan aikaan ja samalla tavalla, korvataan joustavammalla koulukulttuurilla. Eriyttävissä luokkahuoneissa vallitsee kulttuuri, jossa oppilaiden yksilöllisyys otetaan laajasti huomioon. Eriyttämistä voikin tehdä omassa työssään mahdollisuuksien sallimissa rajoissa. On kuitenkin hyvä muistaa, että yksittäinen opettaja ei voi tehdä kaikkea kaikissa mahdollisissa tilanteissa, joihin opetuksen eriyttäminen ei myöskään tuo aina toivottua ratkaisua. Jos oppilas ei yleensä saavu edes paikalle kouluun tai sinne saapuaan ei suostu ottamaan opetusta vastaan, pelkällä eriyttämisellä harvemmin ratkaistaan asiaa, vaan tilanne edellyttää myös oppilashuollollista tukea. Toki eriyttämisellä voidaan edesauttaa oppilaan kouluun sitoutumista ja opetukseen osallistumista.

Eriyttämisen toteuttamista haastaa usein myös oppilaantuntemuksen puute, mikä korostuu erityisesti aineenopettajilla. Englannin opettajat opettavat yleensä suurta määrää oppilaita, jolloin oppilaantuntemuksen kehittyminen on hankalaa. Tällaisessa tilanteessa korostuu erityisesti ryhmätason sekä reaktiivinen eriyttäminen. Toki aineenopettajankin on hyvä koettaa kasvattaa oppilaantuntemustaan parhaalla mahdollisella tavalla. Usein on perusteltua uuden jakson ja oppilasryhmän kohdalla toteuttaa ennakoivaa arviointia, josta saa arvokasta tietoa luokan englannin osaamisesta. Tämän voi tehdä perinteisellä lähtötasotestillä tai vaikkapa kirjeen muodossa (ks. myös Roiha ym. 2023a). Tässä yhteydessä on hyvä kartoittaa kielitaidon lisäksi myös oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja työskentelymieltymyksiä, joiden on hyvä ohjata opetusta ja sen eriyttämistä. Oppilaiden pedagogisista asiakirjoista saa myös oleellista tietoa oppilaista, kunhan ne ovat ajan tasalla ja asianmukaisesti täytetty (ks. Alasuutari ym. 2023). Tämän lisäksi aktiivinen yhteydenpito huoltajiin, muihin opettajiin ja keskustelu itse oppilaan kanssa ovat keinoja, joilla oppilaantuntemusta voi kartoittaa yksittäisten oppilaiden kohdalla.

Tässä artikkelikokoelman luvussa esiteltiin joitakin keskeisimpiä eriyttämiskeinoja Viiden O:n mallin jokaisella osa-alueella (ks. lisää Roiha & Polso 2023; Mäntylä et al. 2023). Keinoja on kuitenkin valtavasti ja jokaiseen tilanteeseen ja kontekstiin soveltuu usein hieman eri keinot. On myös tärkeää muistaa, että yksittäisten oppilaiden profiilit voivat olla jokseenkin erilaisia eri oppiaineissa ja oppilaan taitotasoa vaihdella myös kielen eri osa-alueilla. Oppilas voi esimerkiksi olla taitava lukija, mutta puhuminen voi tuottaa hänelle haasteita ja näin ollen oppilas tarvitsee erilaista eriyttämistä eri tilanteissa ja eri osa-alueilla. Alle on tiivistetty eriyttävän opetuksen keskeiset näkökulmat sekä esimerkki Viiden O:n mallin mukaisesta eriyttämisestä englannin opetuksessa. Luvun lopussa on vielä listattu joukko eriyttämistä koskevia pohdintakysymyksiä, joiden tarkoituksena on ohjata opettajaa refleктоimaan omia eriyttämiskäsityksiä ja -käytänteitä.

ERIYTTÄMINEN TIIVISTETTYNÄ:

Eriyttäminen on lähestymistapa, joka läpäisee kaiken opetuksen.

Eriyttäminen on sekä ennakoivaa että reaktiivista.

Eriyttäminen koskee kaikkia luokan oppilaita.

Eriyttäminen on sekä yksilö- että ryhmätason ilmiö.

Eriyttäminen ei liity yksinomaan taitotasoihin, vaan huomioi myös muun muassa kiinnostuksen kohteet ja työskentelytyylit.

Eriyttäminen on oppilaskeskeistä.

Eriyttäminen on koko koulun lähestymistapa (esim. yhteiset linjaukset ja visio, oppituntien palkitus, resursointi).

Eriyttäminen on tapa katsoa asioita!

VIIDEN O:N MALLIN MUKAINEN ERIYTTÄMINEN ENGLANNISSA (MUKAILLEN ROIHA & POLSO 2023)

Opetusjärjestelyt

- Oppilaiden joustava ryhmittely luokan sisällä ja mahdollisuuksien mukaan rinnakkaisluokan kesken
- Saman luokka-asteen englannin tuntien palkitus
- Samanaikaisopetus erityisopettajan, toisen englannin opettajan tai luokanopettajan kanssa
- Säännöllinen tukiopetus sitä tarvitseville oppilaille joko ennakoivasti tai jälkikäteen

Oppimisympäristö

- Ärsykkeiden ja luokan havaintomateriaalin määrään vähentäminen
- Erilaiset tilat luokassa erilaiselle työskentelylle (esim. kirjoittamiselle, lukemiselle, yksilötyöskentelylle ja ryhmätyöskentelylle)
- Istumajärjestyksen huolellinen suunnittelu
- Pari- ja ryhmäharjoitusten hyödyntäminen suullisessa tuottamisessa
- Oppilailla mahdollisuus tarvittaessa vetäytyä ryhmäkeskusteluista

Opetusmenetelmät

- Tuntien aloittaminen tiettyjen rutiinien mukaisesti
- Kielenopiskelutaitojen harjoittaminen yhdessä koko luokan kanssa
- Kotitehtävissä eriyttäminen (esim. läksyn saa valita, laaja läksy pidemmäksi ajaksi)
- Urakkatyöskentelyn toteuttaminen
- Eurooppalaisen kielisalkun ja projektien hyödyntäminen

- Oppilailla mahdollisuus valita itselleen sopivia tehtäviä opettajan laatimasta tehtävällystasta
- Laajaan ylöspäin eriyttämiseen englanninkielisen podcastin ja pakohuonepelin suunnittelu ja laatiminen

Oppimisen tukimateriaali

- Luokassa paljon erilaista kohdekielistä materiaalia (esim. kohdekieliset pelit, aikakauslehdet, sarjakuvat ja kirjat)
- Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen eriyttämisessä (esim. äänitteen kuuntelu kuulokkeilla, puheen nauhoitus, tietokoneella kirjoittaminen, videotallenteet, verkkotehtävät)
- Oppilaalla tarvittaessa mahdollisuus käyttää kuulosuojaimia tai korvatulppia tai kuunnella musiikkia
- Keskittymisen ja työskentelyn tukeminen erilaisilla tukimateriaaleilla (esim. stressipallo, hernepussi, tiimalasi, ajastin)

Oppimisen arviointi

- Oppilaiden ennakkotietojen kartoittaminen
- Suullisen arvioinnin hyödyntäminen
- Eurooppalainen kielisalkku arvioinnin välineenä
- Säännöllinen itse- ja vertaisarviointi
- Oppilaiden kokeiden eriyttäminen (esim. suullinen koe, pari- tai ryhmäkoee, kotikoe, avoin koe materiaalin kanssa)
- Vaihtoehtoisten arviointimenetelmien käyttö (esim. oppimispäiväkirjat, pedagogiset keskustelut, projektit, haastattelut, video- ja audiotallenteet, portfolioit, draama ja roolileikit, pelit, näytelmät)

Pohdittavaksi

1. Mikä haastaa oman opetuksesi eriyttämistä eniten? Mitä voisit tehdä haasteiden voittamiseksi tai lieventämiseksi? Onko koulussanne yhteinen ymmärrys eriyttämisestä ja sen toteutuksesta? Miten yhtenäisen eriyttämiskulttuurin muodostumista voisi edistää koulussa?
2. Mitä luvussa mainittuja keinoja käytät jo opetuksessasi? Mitä muita eriyttämiskeinoja käytät, joita ei ole mainittu tässä luvussa? Mitä luvussa mainittuja keinoja voisit kokeilla?
3. Miten/missä määrin osallistat oppilaat ja heidän huoltajansa eriyttämiskeinojen suunnitteluun?